

יציאה בשבת עם כפתור חלופי

א. שבת קלט, ב

אמר רב אבין בר רב הונא אמר רב חמא בר גוריא: מתעטף אדם בכילה ובכיסכסיה ויוצא לרשות הרבים בשבת, ואינו חושש. מאי שנא מדרב הונא, דאמר רב הונא אמר רב: היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה בשבת - חייב חטאת. ציצית לגבי טלית - חשיבי, ולא בטלי. הני לא חשיבי - ובטלי.

רש"י

מתעטף אדם בכילה - שהוא כסדין, ומתעטף בה דרך מלבוש. וכסכסיה - רצועות התלויות בה, ולא אמרינן הך רצועות לאו לצורך עיטוף ניהו והוה משאוי ההוא שעתא, שאין כיסכסין עשויין אלא לנטותה באהל. חייב חטאת - ואילו לא היתה מצויצת כלל לא מיחייב, דהא לבושיה הוא, אלמא הציציות הויין לו משאוי, הואיל ואינן כמצות אינו צריכין לה, ומן הבגד ממש אינן דליחשבינן כוותיה. חשיבי - משום דשל תכלת הן, ולא בטלי, והוון בה משוי.

תוספות

ציצית חשיבי ולא בטלי - שאינם מבוטלין לפי שחשובים הם בעיניו שדעתו ליתן בטלית ציצית רביעית כך פי' ר"ח, הא לא חשיבי ובטלי על זה סמך רבי להניח באבנטו רצועות התלויות בו ויש שקושרים בהם בתי שוקים דבטלי דלא חשיבי כולי האי.

ב. הר"ן על הרי"ף | דף נז עמוד א מדפי הרי"ף

מתעטף אדם בכילה. שהיא כסדין להתעטף בה דרך מלבוש: וכיסכסיה. רצועות התלויות בה ולא אמרינן הני רצועות לאו צורך עטוף ניהו והוי משוי ההוא שעתא שאין עשויים כסדין אלא לנטותה כאהל:

חייב חטאת. ואילו לא היתה מצויצת כלל לא מחייב דהא מלבוש הוא אלמא הציציות הויין משוי דהואיל ואינן כמצוה אינן צריכין לה ומן הבגד ממש אינן דליחשבו כותיה:

ציצית לגבי טלית חשיבי. פירש"י ז"ל דשל תכלת הם ולא בטל והוון להו משוי ולפי פירושו ז"ל לדידן דלית לן תכלת לא חשיבי ובטלי לגבי טלית אבל הרמב"ם ז"ל פי' בפ"ט מהלכות שבת דמשום דחשיב לא בטלי לפי שאותן החוטין חשובין הן אצלו ודעתו עליהן עד שישלים חסרונו ויעשו ציצית ולפי זה אפילו לדידן דלית לן תכלת חשיבי ולא בטלי.

ג. רא"ש | פרק כ סימן ד

אמר רבה בר רב הונא אמר רב חמא בר גוריא מתעטף אדם בכילה ובכיסכסיה ויוצא בה לרה"ר בשבת ואינו חושש. ומ"ש מדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה בשבת חייב חטאת. ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי הני לא חשיבי ובטלי. ורצועות התלויות באבנט נראה דלא חשיבי ובטלי. ואם היו של משי חשיבי ולא בטלי אלא א"כ קושר בהן בתי שוקיים: ולא בטלי:

ד. רמב"ם | שבת פרק יט

[הלכה כ] מותר להתעטף בטלית שיש בשפתותיה מלל אף על פי שהן חוטין ארוכין ואף על פי שאינן נוי הטלית מפני שהן בטלים לגבי הטלית ואינו מקפיד עליהן בין היו בין לא היו, לפיכך היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה חייב מפני שאותן החוטין חשובין הן אצלו ודעתו עליהן עד שישלים חסרונו ויעשו ציצית, אבל טלית המצויצת כהלכתה מותר לצאת בה בין ביום בין בלילה, שאין הציצית הגמורה משאוי אלא הרי היא מנוי הבגד ומטכססיו כמו האימרא וכיוצא בה, ואילו היו חוטי הציצית שהיא מצויצת כהלכתה משאוי היה חייב היוצא בה אפילו ביום השבת שאין מצות עשה שאין בה כרת דוחה שבת.

ה. שו"ע או"ח | סימן שא

[סעיף לח] היוצא בשבת בטלית שאינה מצויצת כהלכתה, חייב מפני שאותם החוטין חשובים הם אצלו ודעתו עליהם עד שישלים ויעשהו ציצית. ואם היא מצויצת כהלכתה, אף על פי שאין בה תכלת, מותר לצאת בשבת (וע"ל סי' י"ג).

[סעיף לט] כילה (פי' יריעה כעין אהל) שיש בה רצועות שמתחין אותה בהם, מותר להתעטף בה ולצאת לרשות הרבים ואין הרצועות חשובות כמשאוי שמבוטלות אגבה; הילכך מותר לצאת ברצועות התלויות באבנט אף על פי שאין המנעלים קשורים בהם, דלא חשיבי ובטלי אגב האבנט. אבל אם הם של משי, חשיבי ולא בטלי ואסור אם אין המנעלים קשורים בהם. וה"ה לכל דבר שנפסק מן הבגד וראשו אחד מחובר, כגון לולאות, ואינו חשוב, מותר לצאת בו. ואם חשוב הוא, אסור לצאת בו.

כתוב בספר המצות כל דבר שנפסק מן הבגד וראשו אחד מחובר כגון לולאות ואינו חשוב מותר לצאת בו ואם חשוב אסור לצאת בו.

ז. חיי אדם | חלק ב-ג כלל נו סעיף יד

ולכן צריך אדם ליזהר כשנפסק לו רצועה מרצועות בגדיו שקושר ב' הצדדים ומצד אחד נשאר הרצועה, וכן זוג קרסים שנפסק קרס אחד, אפילו שהן משיחה או חוט ברזל בעלמא ואין חשוב כלל אצלו הרצועה והקרס, מכל מקום אסור לצאת באותו בגד, כיון שדעתו להשלים ולתקן צד שנפסק וזה ישאר במקומו ואם כן הוא חשוב אצלו ואינו בטל לבגד. ואם הרצועה היא ממשי וכיוצא בו שהוא דבר חשוב, אפילו אין דעתו להשלים, מכל מקום אסור לצאת בו, כיון שחשוב אינו בטל^ל. ואם אינו חשוב, כגון משיחה וקרס בעלמא וגם אין דעתו להשלים עליהם, אזי בטל לגבי הבגד, ומותר לצאת בו:

נשמת אדם

[ג] דברי הש"ע בסימן ש"א צריכים עיון, דבשבת קל"ט איתא, היוצא בטלית שאינה מצוייצת חייב, משום דציצית גבי טלית חשיבא, ופרש"י הטעם דהוי תכלת שהוא דבר חשוב, וכ"כ ספר התרומה וכ"כ הסמ"ק וכ"כ הרא"ש, והטור סתם דציצית חשיבי, ולפ"ז דוקא דבר שהוא חשוב, כגון רצועות של משי וכיוצא בו אם נפסק ראש אחד והשני נשאר, אסור לצאת בו, אבל אם הוא משיחה בעלמא וכן קרס ברזל שנפסק בן זוגו, כיון שאינו חשוב בטל לגבי בגד, וא"כ אף שדעתו להשלים ולתקן צד שני מ"מ בטל, שהרי לפי טעם זה משמע דוקא תכלת.

וכתב הסמ"ג שהוא דבר שאינו מצוי, רק כיון שאין אנו יודעין מה הוא דבר חשוב, ולכן צריך להחמיר בשל משי, משמע אבל אם אינו דבר חשוב אף על פי שדעתו להשלים כמו בציצית, מ"מ בטל.

אבל בתוס' שם בשם ר"ח כתבו הטעם דחשיבות הציצית משום שדעתו להשלים, וכ"כ הרמב"ם והוא לשון הש"ע שם סעיף ל"ח. ולפ"ז אם נפסקה רצועה מצד אחד אפילו הוא דבר שאינו חשוב לגמרי כמו החוטי לבן של ציצית אעפ"כ אסור לצאת בו, כיון שדעתו להשלים ואינם בטלים.

ולפ"ז כיון דהש"ע כתב בסעיף ל"ח טעמו של ר"ח ורמב"ם, וא"כ איך כתב בסעיף ל"ט וה"ה לכל דבר שנפסק וראש א' מחובר, כגון לולאות ואינו חשוב, מותר לצאת בו, וזה אינו לשיטתו בסעיף ל"ח שהיא שיטת ר"ח ורמב"ם, והיה לו לחלק בין אם דעתו להשלים או לא.

ומה שכתב בב"י שכן כתבו ספר התרומה והסמ"ג וסמ"ק והגהות מימוניות פרק י"ט והגהות מרדכי הם כולם אזלי לשיטתם שכתבו כטעם של רש"י, כדאיתא להדיא בספר התרומה סי' רנ"ד ובסמ"ק דף קמ"ו, והסמ"ק הוסיף בשם רבינו יחיאל דציצית משום חשיבות דמצוה אפילו אינה תכלת, וסיים א"כ כל דבר שנפסק ראשו אחד מן הבגד כו' ואינן חשובין, מותר לצאת.

וזהו מה שכתב הטור וכתב בספר המצות דהיינו הסמ"ק, דבסמ"ג לא הזכיר דין זה עיין בסמ"ג דף (כ"ח) [כ"א ע"א], וכן ספר התרומה לא הזכיר כלל דעת ר"ח רק כפרש"י. וז"ל הסמ"ג: מעשה בהורקנוס כו' שיצא בסודר כו' אמרו חכמים אף על פי שאין נימא כרוכה באצבעו כו', אמנם אם הלולאות שנפסקו מוזהבות אם הם תלויות בו חשובות הם ואינם בטלות לטלית ואסור לצאת משום משי, דאמר רב הונא היוצא בטלית שאינו מצוייצת חייב, היינו משום דהני חוטיין חשיבי ולא בטלי, וכתב ר"ח שדעתו ליתן באותו טלית ציצית רביעית, אבל רש"י פי' לפי שהן תכלת ואינו מצוי, אבל בדבר התלוי ואינו חשוב מותר, ומיהו אין בידינו לברר אם לולאות של משי שלא יהיו חשובות, עכ"ל. כוונתו דהא מיירי שנפסקו הרצועות מקצתן ואינם ארוכים כ"כ לקשור בהם, ולא מיירי מנפסק ראש א', וא"כ לר"ח כיון שפירש דכל דבר שחשוב בין מטעם שדעתו להשלים או מטעם שהוא חשוב מצד עצמו וא"כ בודאי אסור, אבל לרש"י שכתב תכלת, דמשמע דדוקא דבר שאינו מצוי, וא"כ י"ל שפיר דמותר, ע"ז כתב דאין בידינו לברר ואסור. אבל בודאי דבר שאינו חשוב לגמרי אם דעתו להשלים, לשיטת ר"ח אסור, וכ"כ בהגהות מרדכי בפרק חבית בסופו דף פ"א ע"ב, ודברי הש"ע צ"ע: